

**Udskrift
af
Arbejdsrettens dom af 10. oktober 2016**

I sag nr.: AR2015.0277

Landsorganisationen i Danmark
for
Blik- og Rørarbejderforbundet
(advokat Dennis Schnell-Lauritzen)
mod
Dansk Arbejdsgiverforening
for
TEKNIQ Installatørernes Organisation
(advokat Jeanette Justesen)

Dommere: Henrik Dahl, Arne Grevsen, Erik Kjærgaard, Asger Tue Pedersen, Thomas Rønnow, Oliver Talevski (retsformand) og Simon Tøgern.

Indledning

Sagen drejer sig om, hvorvidt TEKNIQ Installatørernes Organisation har udvist overenskomststridig adfærd gennem udtalelser, som den daværende formand for organisationen fremkom med i sin beretning på den årlige generalsamling i 2014. Udtalelserne er efterfølgende blevet delvis refereret i en artikel i et landsdækkende dagblad. Hvis der er udvist overenskomststridig adfærd, er spørgsmålet, om der skal betales bod herfor, og i bekræftende fald hvor stor boden skal være.

Parternes påstande

Klager, Landsorganisationen i Danmark for Blik- og Rørarbejderforbundet, har nedlagt påstand om, at TEKNIQ Installatørernes Organisation til Blik- og Rørarbejderforbundet skal betale en efter Arbejdsrettens skøn fastsat bod.

Indklagede, Dansk Arbejdsgiverforening for TEKNIQ Installatørernes Organisation, har påstået frifindelse.

Sagsfremstilling

Under overenskomstforhandlinger mellem TEKNIQ Installatørernes Organisation (TEKNIQ) og Blik- og Rørarbejderforbundet i 2012 lykkedes det ikke parterne selv at forhandle sig frem til et resultat, og forlængelse af overenskomstforholdet skete herefter med forligsmandens mellemkomst.

Af uddrag fra Blik- og Rørarbejderforbundets fagblad fremgår om overenskomstforhandlingerne i 2012 bl.a.:

”TEKNIQS ULTIMATIVE KRAV om lønforringelser og legalisering af social dumping var den direkte årsag til sammenbruddet i forhandlingerne på VVS-området.

Gentagne opfordringer og forsøg på forhandlinger viste sig nytteløse, da arbejdsgiverne fra Tekniq gennem hele forløbet fastholdte deres ultimative krav. Krav, som ville betyde lønnedgang for akkordsvendene, servicesvendene og lærlingene og samtidig åbne op for social dumping i VVS-branchen.”

På foranledning af TEKNIQ blev der i 2013 udarbejdet en rapport med titlen Branchen, Vision 2022. I denne rapport hedder det om VVS-branchen bl.a.:

”Mange vvs-opgaver skal vindes i intens priskonkurrence. Desuden er vvs-branchen under pres fra andre brancher. Derfor skal vi sikre maksimal konkurrence ved at blive mere produktive og øge sammenhængen mellem løn og opgave, så de mest avancerede opgaver, som få kan løse, udløser den højeste timepris og løn – og modsat.

...

Branchen skal udvikle overenskomsterne, så der bliver bedre mulighed for at aftale lokale og individuelle vilkår. Der skal f.eks. være mulighed for at aftale en jobløn.

Branchens prislister skal moderniseres, så der opnås et konkurrencedygtigt priseniveau, og akkordreglerne ændres fra at være en ret til at være en mulighed, der kan anvendes, hvor det er mest hensigtsmæssigt.”

Under overenskomstforhandlingerne i foråret 2014 nedlagde en række af Blik- og Rørarbejderforbundets medlemmer – efter det oplyste over hele landet – overenskomststridigt arbejdet i protest mod forhandlingerne. Forbundets formand, Max Meyer, fremkom i den forbindelse den 13. marts 2014 med følgende udtalelse til DR-nyheder:

”Jeg skal selvfølgelig opfordre til, at de genoptager arbejdet. Men jeg har fuld forstå-

else, og jeg er også lidt stolt af, at medlemmerne i næsten hele landet har valgt at sige nej og nedlægge arbejdet”

Dansk Arbejdsgiverforening indkaldte den 14. marts 2016 på baggrund af disse udtalelser Landsorganisationen i Danmark til fællesmøde under henvisning til, at udtalelserne var i strid med hovedaftalen, og at omfanget af de overenskomststridige arbejdsnedlæggelser var eskaleret betydeligt efter formandens udtalelser. Af referatet fra fællesmødet, som blev afholdt den 20. marts 2014, fremgår bl.a.:

”Arbejdstagersiden erkendte, at det var uheldigt, at der i pressen den 13. marts 2014 om de overenskomststridige strejker på Blik- og Rørarbejderforbundets område den 12. til 18. marts 2014 var fremkommet udtalelser, der kunne opfattes som støtte til den i gangværende konflikt.

Arbejdstagersiden oplyste, at man på sin hjemmeside den 13. marts 2014 havde skrevet følgende; *For at afkræfte evt. opståede misforståelser i dagens presse, skal Blik- og Rørarbejderforbundet også her opfordre vores medlemmer til at genoptage arbejdet.*

Parterne bekræftede overfor hinanden, at ved overenskomststridige arbejdsnedlæggelser skal parterne arbejde for, at arbejdet genoptages straks, og Blik- og Rørarbejderforbundet bekræftede, at man i respekt for fredspligten fremover utvetydigt opfordrer medarbejderne til at genoptage arbejdet straks.

Parterne enedes om, at Blik- og Rørarbejderforbundet betaler en bod på kr. 150.000,- til TEKNIQ”

Det lykkedes ikke parterne selv at forhandle en overenskomst på plads i 2014. Ved vedtagelse af forligsmandens skitse den 11. april 2014 blev overenskomstforholdet mellem TEKNIQ og Blik- og Rørarbejderforbundet herefter forlænget.

I Blik- og Rørarbejderforbundets fagblad er der i et indlæg fra 2014 anført bl.a.:

”I LIGHED MED overenskomstforhandlingerne i 2012 lykkedes det aldrig at nå til enighed med arbejdsgiverne i Tekniq om noget som helst, og derfor var VVS-overenskomsten blandt de få områder, hvor der ikke blev opnået enighed.

Igen var det Tekniqs ultimative krav om lønforringelser og legalisering af social dumping, der var skyld i sammenbruddet i forhandlingerne.”

Den årlige generalforsamling i TEKNIQ blev afholdt den 22. maj 2014. Repræsentanter fra ca. 250 medlemsvirksomheder deltog i generalforsamlingen. Af den daværende formand Søren Skræddergaards talepapir til brug for den mundtlige beretning fremgår bl.a.:

”Hvordan går det med installationsbranchen?

Der er to svar. Det optimistiske og det sure.

[Pessimistiske svar]

Hvis vi starter i den sure afdeling, så er der sket nye ting i løbet af året:

...

[Overenskomster 2014]

Den anden ting, som skal nævnes her i den sure afdeling, er overenskomstforhandlingerne. Dem afsluttede vi tidligere på året. Overenskomsterne er økonomisk set fornuftige. De lægger op til en lav løn- og omkostningsudvikling. På timelønsområdet betyder overenskomsterne, at omkostningerne øges med 0,4 % pr. år. Stiger lønomkostningerne mere, er det fordi, det besluttes i den enkelte virksomhed.

...

[VVS]

Men nu kommer malurten i bægeret. På vvs-området lykkedes det ikke at blive enige. Vi var ellers ikke fedtede. Vi var villige til at give forbundet det samme, som andre forbund har på deres område. Vi ville også give samme regulering af vvs-prislisterne, som der er givet på andre områder. Men kun under den forudsætning, at vi som arbejdsgivere fik de samme muligheder, som andre områder har for at indgå lokale akkordaftaler.

Men sådanne ændringer ville forbundet ikke være med til. De ville hellere have tre år uden et overenskomstresultat og uden en prislisteregulering, end at give os bare den mindste indrømmelse. Derfor blev vi ikke enige.

Blik & Rør har fortalt, at vi ville lovliggøre social dumping. Hvorfor skulle vi dog det? Vi tilbød mekanismer, der skulle forhindre misbrug. Det var ikke nok. Blik & Rør ville ikke.

Jo, de gav os faktisk et tilbud. Vi kunne godt få adgang til lokale akkordaftaler, hvis vi sikrede en garanteret mindstebetaling på 280 kr. - altså i timen! Sådan et forslag er blot udtryk for, at Blik & Rør ikke gik efter at opnå en aftale.

Det bedste ville have været en aftale. En aftale, der kunne skabe en mere fleksibel løndannelse på akkordområdet. Når det ikke kunne lykkes, søgte vi det næstbedste: En uændret overenskomst med et uændret prislislisteniveau. Og sådan blev det. Det betyder, at virksomhederne har gode muligheder for at undgå stigninger i akkordlønnen.

Der har været arbejdsnedlæggelser i vvs-virksomheder. Flere af vores større virksomheder har været ramt. Blik & Rør har misforstået situationen, hvis de tror, at man får større sympati på den måde.

Diskussionerne om overenskomsterne handler i høj grad om, at vi skal have en moderne måde at arbejde sammen på, hvor man styrker samarbejdet mellem virksomhed og medarbejdere, og hvor man ikke skal have organisationerne til at bestemme alt muligt. Det handler også om løn- og omkostningsniveauet. Vi kommer i stigende omfang til at kon-

kurrere med andre brancher. Derfor kan vi ikke bare acceptere et højt løn- og omkostningsniveau, uden at det får konsekvenser for vores beskæftigelse.

Resultatet af afstemningen blev som ventet – et nej fra Blik & Rørs medlemmer, men Dansk Metals medlemmer fulgte opfordringen fra forbundet og stemte ja. Det samme gjorde et flertal i alle andre forbund. Men Blik & Rør og malerne skilte sig ud.

Vi skal dog ikke give overenskomsterne skylden for alle problemer. Sandheden er, at de nuværende overenskomster giver muligheder for en vis fleksibilitet. Muligheder, som vi i dag ikke anvender nok. Vi kan bruge de eksisterende overenskomster bedre. Vi kan faktisk indgå flere lokale aftaler, der øger fleksibiliteten. Løsningerne kan findes lokalt.

...

[OH af udvikling i indtjening på Rørprislister 2000-2013]

Dette er en graf over udviklingen i rørprislister sammenlignet med indtjeningen per time ved opmålte akkorder. Vi kan se, at mens rørprislister har holdt sig i ro – det er den grønne linje – så er den gennemsnitlige indtjening stukket af – se den røde linje. Man spørger sig selv, om lønudviklingen er mere afhængig af akkordholderes evne til at skrive kopisedler end af prislisterne? Såvel fra 2004 til 2007 og 2012 til 2014 er prislisterne på vvs-området holdt i ro, og det er så også tilfældet de næste tre år. En normal regulering i de tre perioder ville have øget prislisterne med i alt 15 %. Når vi indfører en regulering af prislisterne skal vi selvfølgelig bruge det til at begrænse vore faktiske omkostninger. Derfor er det mildest talt uheldigt, hvis det faktiske lønniveau blot stiger aligevel.

Noget tyder på, at vi lokalt giver akkordholderne for ringe modspil. Mange virksomheder modtager mange kopisedler fra akkordholdere. Efter de strandede forhandlinger med Blik & Rør må vi forvente, at dette tager til. Det er vigtigt, at vi er klar og står godt rustet til at give akkordholderne det nødvendige modspil. Derfor har vi forstærket indsatsen for at støtte virksomhederne i denne proces.

...

[Kan vi følge med]

Kan vi følge med?

[To veje...]

Der er to veje vi kan gå:

- 1) Vi kan gå Blik & Rør-vejen. Vi kan grave os ned. Vi kan hæge om branchen privilegier. Vi kan forsøge at tro på, at vi kan ride stormen af, hvis vi holder fast. Eksempelvis fastfryser Blik & Rør akkordsystemet og prislisterne. Det er deres svar på udviklingen.
- 2) Men man kan også gøre noget andet. Vi kan forsøge at følge med. Vi kan omstille os og vores virksomheder til en ny og mere konkurrencepræget virkelighed. Vi kan tage føringen i forhold til nye muligheder og specialisering.

[TEKNIQ om 10 år]

Jeg har altid været tilhænger af den danske model, hvor arbejdsmarkedets parter selv ordnede sagerne. Jeg har faktisk været stolt af den danske model.

Jeg er dog kommet i tvivl efter de strandede overenskomstforhandlinger med Blik & Rør. Det at forhandle overenskomst med Blik & Rør er som at gå på Arbejdmuseet. Forbundet forsøger at fastfryse regler og et system fra en svunden tid. Forbundet afviser tiltag, der fremmer udvikling, produktivitet og muligheden for samarbejde mellem virksomhederne og deres medarbejdere.

Den danske model giver et stort ansvar til arbejdsmarkedets parter. Til gengæld holder regering og Folketing sig tilbage – i hvert fald sammenlignet med mange andre lande – i arbejdsmarkedsforhold. Det har været en fordel for virksomheder og lønmodtagere. Det kan imidlertid kun holde i fremtiden, hvis parterne sørger for, at overenskomsterne følger med tiden og moderniseres. Ellers bliver overenskomstsyste­met – og den danske model – ikke et aktiv men en klods om benet. Men det ansvar kan Blik & Rør – i hvert fald for tiden – ikke leve op til. Og så bliver den danske model kun til fordel for organisationerne – og det er ikke meningen.

---o0o---

En af de ting, som bestyrelsen i løbet af året har diskuteret, er, hvordan branchen og TEKNIQ ser ud om 10 år. Hvis vi antager, at forbundene fortsat vil miste medlemmer og miste indflydelse. Hvis overenskomstsyste­met generelt svækkes..., hvor står TEKNIQ så?

På kort sigt ønsker bestyrelsen en modernisering af overenskomsterne. Vi skal skabe mulighed for lokale løsninger. Overenskomsten skal rumme branchens forskellighed.

Jeg vil gerne understrege, at TEKNIQ ikke ser det som sin opgave at værne om overenskomstsyste­met for enhver pris. I vores forestillinger om fremtiden indgår også den mulighed, at overenskomstsyste­met svækkes, og at det ikke længere er et must for en virksomhed at være overenskomstdækket. Vi er opmærksomme på, at et sådant scenarie både rummer fordele og ulemper.

Det afgørende for os er at skabe de bedst mulige rammer for virksomhedernes udvikling. Hvis det over nogle år bedst sker uden et overenskomstsyste­met som det nuværende, vil vi ikke være ”de sidste dages overenskomst-hellige”.

Uanset om overenskomstsyste­met svækkes, så har TEKNIQ fortsat en vigtig rolle. Den enkelte virksomhed vil fortsat have behov for service og rådgivning. Branchen vil også have behov for, at brancheorganisationen øver indflydelse på lovgivning og i udarbejdelsen af regler.

Et skridt på vejen kan være at åbne for, at virksomhederne kan blive tilknyttet eller associeret uden at blive overenskomstdækket. Det vil være en helt ny måde at være medlem af TEKNIQ på. Det er et spørgsmål, bestyrelsen overvejer.”

Det landsdækkende dagblad Licitationen bragte den 27. maj 2014 en artikel skrevet af journalist Torben Kragh, hvoraf fremgår bl.a.:

”Tekniq i opgør med dansk model

Tekniq ser det ikke som sin opgave at værne om overenskomsterne for enhver pris.

Arbejdsgiver- og brancheorganisationen Tekniq ser det ikke som sin opgave at værne om overenskomstsyste-
met for enhver pris.

Man kan forestille sig en fremtid, hvor det ikke er et must for en medlemsvirksomhed at være dækket af overenskomst.

Tekniqs formand, direktør Søren Skræddergaard, luftede tankerne på organisationens generalforsamling i weekenden.

Det er to kuldsejlede overenskomstforhandlinger med Blik- og Rørarbejderforbundet og arbejdet med at udarbejde en vision om, hvordan installationsbranchen ser ud i 2022, der har fået bestyrelsen i Tekniq til at diskutere alternative måder at være medlem på.

- Et skridt på vejen kan være at åbne for, at virksomhederne kan være tilknyttet eller associeret uden at blive overenskomstdækket. Det vil være en helt ny måde at være medlem af Tekniq på, siger Søren Skræddergaard.

Han understreger, at han er tilhænger af den danske aftalemodel, men at han er kommet i tvivl efter de strandede overenskomstforhandlinger med Blik & Rør.

Som på Arbejdermuseet

- Det at forhandle overenskomst med Blik & Rør er som at gå på arbejdermuseet. Forbundet forsøger at fastfryse regler og et system fra en svunden tid.

- Jeg foretrækker, at vi fastholder den danske model, som har været med til at skabe et fleksibelt arbejdsmarked. Men som overenskomstsyste-
met er skruet sammen, kan en enkelt part blokere for nytænkning og modernisering af overenskomsterne, og så kan overenskomsterne blive en hæmsko for, at virksomhederne kan udvikle sig, siger Søren Skræddergaard om sine tanker.

Direktøren understreger, at Tekniq ikke har noget ønske om at afvikle det nuværende overenskomstsyste-
met, men ser det omvendt heller ikke som en opgave i sig selv at værne om det.

Op til fagbevægelsen

- Det er op til fagbevægelsen, om overenskomstsyste-
met skal bevares. Det er ikke os, der nedlægger det, men hvis vi ikke moderniserer vores overenskomster, så de er tilpas-
set en tid med international konkurrence, og hvor det er muligt at lave lokale aftaler, så vil vi ikke være de sidste dages overenskomsthellige, siger han.

Søren Skræddergaard mener, at man som organisation har en pligt til at se ind i fremtiden og have en plan B, hvis plan A ikke virker.

- Vi sender et signal til medlemmerne om, at vi bekymrer os for udviklingen og analyserer mulighederne. Vi vurderer, hvilke varer Tekniq skal have på hylderne i fremtiden. Vi ønsker, at alle i branchen er medlem af Tekniq, og at vi som brancheorganisation
øver indflydelse på lovgivningen og udarbejdelsen af regler. Men hvis nogen mener, at

overenskomsten står i vejen for et medlemskab, og overenskomsten ikke passer til deres måde at drive virksomhed på, så skal vi være åbne for en ny type medlemskab, hvor en virksomhed ikke er omfattet af overenskomsten, siger Tekniqs formand.”

Af en artikel fra Dansk Industri fremgår bl.a.:

”To typer medlemskab
- Medlem og Associeret

Din virksomhed kan blive tilknyttet DI på to måder, som Medlem eller som Associeret. Begge former giver adgang til alle vores rådgivningsydelser, inklusive advokatbistand ved ansættelsesretlige sager, der går til domstolene. Den eneste forskel er, at medlemmer har overenskomster, hvor associerede ingen overenskomster har. Der er altså ikke tale om, at der er A og B medlemmer, alle får samme service!

...

For at kunne blive associeret til DI, er det en forudsætning, at virksomheden ikke er blevet stillet overfor et krav om overenskomst fra en fagforening. Skulle et sådant krav komme efter virksomheden er blevet associeret til DI, vil associeringen ikke kunne fortsætte. Associeringen skal straks konverteres til medlemskab med overenskomster, eller virksomheden skal udmeldes af DI.”

Overenskomstforholdene

I hovedaftalen mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark hedder det i § 1:

”Da det er ønskeligt, at spørgsmål om løn- og arbejdsvilkår løses gennem afslutning af kollektive overenskomster, eventuelt under hovedorganisationernes medvirken, forpligter hovedorganisationerne og deres medlemmer sig til hverken direkte eller indirekte at lægge hindringer i vejen for, at arbejdsgivere og arbejdstagere organiserer sig inden for hovedorganisationernes organisatoriske rammer. Som organisationsfjendtlig handling anses derfor forhold, hvorefter en af nærværende hovedaftale bundet part foretager handlinger rettet mod en anden part begrundet i organisationstilhørsforholdet og således ikke ud fra faglige motiver.”

Af røprislistens afsnit 01, punkt 01, fremgår bl.a.:

”VÆRNEBESTEMMELSE

Så længe denne prisliste står ved magt, må ingen af de undertegnede organisationer eller disses medlemmer enten enkeltvis eller flere i forening forsøge på ved noget som helst middel, åbent eller skjult, at modarbejde dens bestemmelser eller fremtvinge nogen forandring deri.”

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af Max Meyer, Torben Kragh og Thorkild Bang.

Max Meyer har forklaret bl.a., at han har været formand i Blik- og Rørarbejderforbundet siden 2008. Han deltog i overenskomstforhandlingerne med TEKNIQ i 2010, hvor der blev lavet en god og fremadrettet overenskomst. Han deltog også i overenskomstforhandlingerne i 2012 og 2014, hvor TEKNIQ fremkom med nogle ultimative krav om ændring af rørprislisten, som forbundet ikke kunne honorere. De forsøgte at finde løsninger, men kunne ikke forhandle sig frem til et overenskomstresultat. Med forslaget fra forligsmanden kom der ikke reguleringer af rørprislisten, som ikke har været reguleret de sidste seks år.

Rørprislisten gælder for arbejde, der laves på akkord, men kan i princippet også bruges på servicearbejde, selv om det ikke ses i praksis. Værnebestemmelsen i prislistens afsnit 01, punkt 01, er meget gammel.

Det er hans opfattelse, at de udtalelser, som TEKNIQs daværende formand Søren Skræddergaard fremkom med på generalforsamlingen i 2014, er udtryk for frustration og skuffelse over, at Blik- og Rørarbejderforbundet under overenskomstforhandlingerne ikke gik ind på kravet om at give slip på værnebestemmelsen i rørprislisten.

Det var ikke Blik- og Rørarbejderforbundet, som tog initiativ til arbejdsnedlæggelserne i 2014. Forbundet var også overrasket over arbejdsnedlæggelserne, som opstod spontant. Der var både arbejdsnedlæggelser i 2012 og 2014.

Udtalelserne i beretningen om, at man spørger sig selv, om lønudviklingen er mere afhængig af akkordholderens evne til at skrive kopisedler end af listerne, giver indirekte udtryk for, at Blik- og Rørarbejderforbundets medlemmer svindler med akkorden.

Søren Skræddergaards udtalelser om, at TEKNIQ ligesom Blik- og Rørarbejderforbundet kunne vælge at grave sig ned, og at det at forhandle overenskomst med forbundet var som at gå på Arbejdmuseet, er efter hans opfattelse udtryk for, at forbundet blev hængt ud over for virksomhederne på den måde, at det alene var forbundet, der bar skylden for, at det ikke havde været muligt at opnå et overenskomstresultat uden forligsmandens mellemkomst, og at det var forbundet, som ikke ville en fremtid. Det har påvirket ham, at Søren Skræddergaard udtalte, at overenskomssystemet var blevet en klods om benet, idet han har måttet høre for denne

udtalelse fra sine samarbejdspartnere i LO. Udtalelsen om, at Blik- og Rørarbejderforbundet ikke for tiden kunne leve op til sit ansvar, forstod han som en henvisning til, at han på et tidspunkt vil stoppe som formand for forbundet. Der er i hans øjne ikke noget negativt ved Arbejdermuseet, men det er negativt at få at vide, at man hører til derinde, da det står i modsætning til noget fremtidsorienteret.

Søren Skræddergaards udtalelse om muligheden for at blive associeret har gjort det vanskeligt for forbundets medlemmer at komme igennem med deres ønsker. De enkelte virksomheder og tillidsmændene er ikke klar over, at man ikke bare kan droppe overenskomsterne, men at man skal igennem en frigørelseskonflikt. Han kan ikke forestille sig, at der er virksomheder inden for VVS-området, som ikke er dækket af en overenskomst. Han læser Søren Skræddergaards udtalelse om associeret medlemskab på den måde, at der sendes et signal til TEKNIQs medlemmer om, at hvis Blik- og Rørarbejderforbundet ikke kommer til truget, så finder TEKNIQ en anden måde at løse tingene på. Dette kan påvirke overenskomstforhandlingerne i 2017. Udtalelsen har allerede påvirket samarbejdet i negativ retning.

Det er ikke hans opfattelse, at de udtalelser, som Blik- og Rørarbejderforbundet kom med i 2012 og 2014 om, at TEKNIQs krav ville betyde lønnedgang og medføre social dumping, er hårde. Uden værnebestemmelsen ville virksomheder og akkordholdere frit kunne lave aftaler, og der ville dermed ikke være nogen sikkerhed for forbundets medlemmer i et arbejdsmarked, som i disse år har store problemer med social dumping. Blik- og Rørarbejderforbundets udtalelser er ikke illoyale over for forhandlingerne og er i modsætning til Søren Skræddergaards udtalelser ikke udtryk for angreb på forhandlerne, men alene på forhandlingerne.

Torben Kragh har forklaret bl.a., at han i en femårig periode frem til maj 2016 var journalist på Licitationen. Licitationen er byggeriets dagblad, og bladet læses bredt i byggebranchen. Han havde dækket overenskomstforhandlingerne mellem TEKNIQ og Blik- og Rørarbejderforbundet i 2012 og 2014, hvor overenskomstforhandlingerne var brudt sammen, og der var derfor ekstra opmærksomhed på forholdet mellem parterne. Han kontaktede TEKNIQs pressefolk enten umiddelbart før eller umiddelbart efter generalforsamlingen og fik tilsendt Søren Skræddergaards beretning (talepapir). Han læste beretningen og vurderede den som andet journalistisk materiale for at finde ud af, hvor det journalistisk spændende lå. De passager fra beretningen, som han har gengivet i artiklen, var efter hans opfattelse udtryk for markante ud-

talelser fra formandens side, og han valgte derfor at fremhæve disse i sin artikel. Han talte også telefonisk med Søren Skræddergaard i forbindelse med, at han skrev artiklen.

Han husker ikke, om alle de fremhævede udtalelser, der er anført i artiklen, er citater, men de fleste af dem er taget direkte fra beretningen, herunder udtalelsen om Arbejdermuseet. Han valgte at tage udtalelsen vedrørende Arbejdermuseet med, da udtalelsen var sigende for TEKNIQs opfattelse af forbundet. Han husker ikke, om Søren Skræddergaards udtalelser om associeret medlemskab specifikt var målrettet nye virksomheder og ikke de allerede overenskomstdækkede. Der var mulighed for, at Søren Skræddergaard kunne have uddybet sine udtalelser i forbindelse med udgivelsen af artiklen, men Søren Skræddergaard fik ikke skriftligt forelagt artiklen, før den blev trykt. Han har ikke fået henvendelser fra Søren Skræddergaard om, at han ikke kunne stå inde for udtalelserne, sådan som de var gengivet.

Thorkild Bang har forklaret bl.a., at han er underdirektør i TEKNIQ, hvor han har været ansat de sidste 16 år. I de seneste 10 år har han deltaget i overenskomstforhandlingerne med Blik- og Rørarbejderforbundet.

Rørprislistens værnebestemmelse har været uændret formentlig siden 1800-tallet, og prislisten er alene undergået ændringer for så vidt angår prissætningen. Grundlæggende er systemet uændret, og forandringer i prissætningerne skyldes typisk, at visse arbejder er blevet nemmere at udføre. Der er ingen fleksibilitet i rørprislisten, som er afgrænset til at vedrøre VVS og fjernvarme. Den manglende fleksibilitet medfører, at de virksomheder, der laver teknikentreprise, må arbejde efter flere regelsæt. Der er dog i el-overenskomsten en bestemmelse om, at der må udføres arbejde efter andre regelsæt. Som følge af den manglende fleksibilitet kan arbejdsgiverne ikke i tilstrækkelig grad optimere ressourcerne, da man ikke blot kan låne de ansatte ud fra et område til et andet, når de arbejder i akkord, og det er derfor vanskeligt at optimere tværfagligt. Den manglende mulighed for at optimere ressourcerne er i stigende grad et problem på grund af konkurrencen fra udenlandske virksomheder, som ikke har samme tilgang til faggrænser.

Visionsplanen for 2022 er udtryk for TEKNIQs ambitioner om at være fremsynet, og planen viser udviklingsmulighederne i branchen. Blik- og Rørarbejderforbundet deltog i udarbejdelsen af en visionsrapport i 2007, men har ikke ønsket at medvirke til 2022-planen på grund af

sammenbruddet i overenskomstforhandlingerne i 2012, selv om der forinden havde været drøftelser om tværfaglige projekter. TEKNIQ udarbejdede derfor selvstændigt visionsplanen for 2022. TEKNIQ indbød Blik- og Rørarbejderforbundet til et møde i 2013, hvor visionsplanen blev drøftet, og der er ikke fremkommet indsigelser mod planen fra forbundets side. Planen på el-området blev lavet sammen med El-forbundet. Som angivet i visionsplanen var det hensigten at forbedre konkurrenceevnen, hvilket bl.a. kunne ske ved en modernisering af rørprislisten.

Ved overenskomstforhandlingerne i 2012 og 2014 ønskede TEKNIQ en revision af rørprislisten. Værnebestemmelsen i prislisten rammer skævt, da den sikrer de ansatte mod at blive betalt for lidt, men ikke arbejdsgiverne mod at betale for meget. Der er ikke lignende værnebestemmelser inden for andre områder. Det er TEKNIQs opfattelse, at der bør være reel af-talefrihed, således at en akkordholder kan indgå den aftale, som han ønsker med en virksomhed. Så vidt han husker, krævede Blik- og Rørarbejderforbundet en garantiløn på 280 kr. i timen. TEKNIQ og Blik- og Rørarbejderforbundet drøftede, om man kunne nå frem til et beløb på halvdanden gange minimumslønnen suppleret med et loft, hvilket ses andre steder. Forbundet ville dog ikke være med til at indsætte et loft.

Han kan ikke sige, hvorvidt Blik- og Rørarbejderforbundet stod for at koordinere de ulovlige arbejdsnedlæggelser i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 2014. TEKNIQ kunne dog konstatere, at arbejdsnedlæggelserne ikke så ud til at være helt tilfældige, da de opstod område for område. Det var primært folk på akkord, der gik i strejke.

Det talepapir, der dannede grundlag for den mundtlige beretning, som den daværende formand Søren Skræddergaard holdt på generalforsamlingen i 2014, blev til i en fælles proces hos TEKNIQ. Det var primært direktionen og kommunikationsafdelingen, som stod bag udarbejdelsen af talepapiret. Talepapirets indhold blev godkendt på et direktionmøde, og TEKNIQ kan stå inde for den beretning, formanden kom med. Beretningen skal ses i det lys, at TEKNIQ for anden gang stod i den situation, at overenskomstforhandlingerne ikke havde ført til et resultat, således at forligsmanden måtte træde til. De valgte at udforme en beretning med en humoristisk vinkel og med et glimt i øjet.

Han deltog selv på generalforsamlingen i 2014. Der var mødt ca. 250 virksomheder, hvilket svarer til ca. 10 % af medlemsvirksomhederne. Medlemmerne modtog beretningen i god stemning, og der var en god debat. Så vidt han husker, blev der under debatten ikke spurgt ind til forhandlingerne, men til udviklingen.

Søren Skræddergaards udtalelse om, at det at forhandle overenskomst med Blik- og Rørarbejderforbundet var som at gå på Arbejdermuseet, skulle forstås således, at de holdninger, som forbundet var kommet med, kan genfindes på museet, og at den meget fastlåste position, som forbundet indtog, ikke mindede om noget, man ville forvente at se i 2014. På tilsvarende måde skal udtalelsen om at grave sig ned forstås. Udtalelsen om at grave sig ned refererer også til, at TEKNIQ heller ikke skulle grave sig ned, men at der i stedet skulle forhandles mellem ligeværdige parter.

Bemærkningerne om, at TEKNIQ ikke skulle være de sidste dages overenskomst-hellige er udtryk for frustration over, at Blik- og Rørarbejderforbundet var bagud. Det er en del af den danske model, at man udvikler sine overenskomster, så de hele tiden modsvarer omgivelsernes krav, og det var ikke det, som TEKNIQ oplevede i 2012 og 2014. Der er med udtalelsen ikke tale om, at man ønsker at melde sig ud af overenskomstsyste­met.

Søren Skræddergaards udtalelse om, at man spørger sig selv, om lønudviklingen er mere afhængig af akkordholder­nes evne til at skrive kopisedler end af prislisterne, skal ikke forstås som en beskyldning om, at der er tale om svindel i VVS-branchen. Formålet med udtalelsen er at fremhæve, at arbejdsgiverne er for eftergivende, og at der skal gives et større modspil.

Udtalelserne om associeret medlemskab kom med i beretningen som en konsekvens af visio­nsarbejdet vedrørende 2022-planen. Der har de sidste 15-20 år været en udvikling i bran­chen, som blev forstærket af det forældede akkordsystem. Foruden de udførende virksomhe­der er der et stigende antal projekt­virksomheder, for hvem de udførende virksomheder arbej­der. Projekt­virksomhederne vil typisk ikke have medarbejdere, som naturligt er omfattet af de gældende overenskomsters område. Udtalelserne om TEKNIQs fremtid gik på, at TEKNIQ ligesom andre brancheorganisationer også skal kunne tilbyde et medlemskab til projekt­virksomheder. De udførende virksomheder vil fortsat være overenskomstdækket, og det er ikke angivet i beretningen, at de eksisterende virksomheder bare kan skifte til noget andet. Det er

ikke muligt at blive frigjort fra en overenskomst uden at skulle igennem en frigørelseskonflikt, og associeret medlemskab er ikke tiltænkt eksisterende medlemmer. Tanken om associerede medlemmer har ikke været fremme på det møde, som blev afholdt med Blik- og Rørarbejderforbundet om 2022-planen, men er blevet drøftet på en bestyrelseskonference i januar 2014. Ideen om associerede medlemmer var en efterfølgende konklusion på 2022-planen og er i øvrigt kun nævnt i beretningen som en mulighed. Aktuelt arbejder TEKNIQ ikke med ideen. Bemærkningerne i beretningen om, at den danske model er en klods om benet, skal ses i denne sammenhæng og forstås således, at TEKNIQ ikke for enhver pris vil værne om den danske model. Der er ikke tale om, at man ønsker at ændre de nuværende spilleregler, og udtalelserne refererer til 2022-rapporten, herunder bemærkningen om associerede virksomheder. 2022-rapporten var forinden generalforsamlingen sendt ud til samtlige medlemsvirksomheder og har været omtalt i medlemsblade. Det er korrekt, at det ikke i beretningen er angivet, at man skal være en særlig type virksomhed for at kunne blive associeret medlem.

TEKNIQ har ret til at have holdninger til Blik- og Rørarbejderforbundet som organisation og har ikke med udtalelserne været ude efter forhandlingsudvalget eller Max Meyer.

TEKNIQ sendte Søren Skræddergaards beretning til Torben Kragh, der som journalist havde dækket konfrontationerne med Blik- og Rørarbejderforbundet i 2012 og 2014. Den mundtlige beretning ville alligevel være blevet offentliggjort på TEKNIQs hjemmeside, hvorfor de lige så godt kunne sende det til ham. Han så ikke betænkeligheder i at fremsende materialet, selv om han anerkender, at en journalist har ret til at vinkle stoffet, og at beretningen bør læses som et samlet hele. Artiklen giver ikke et dækkende billede af formandsberetningen, men det er efter hans opfattelse en journalists ret at skære til. TEKNIQ har ikke været ude at dementere artiklen, da dette vanskeligt lader sig gøre i praksis.

Blik- og Rørarbejderforbundets udtalelser om, at TEKNIQ ønskede at legalisere social dumping, er skidt for samarbejdet ude på virksomhederne. TEKNIQ har dog ikke gjort noget ved udtalelserne, da organisationen er tykhudet og har hørt det så tit. Blik- og Rørarbejderforbundets udtalelser har i højere grad end udtalelserne fra TEKNIQ været med til at skade samarbejdet. TEKNIQ er kommet med krav under overenskomstforhandlingerne, men TEKNIQ er ikke ude på social dumping.

Parternes argumentation

Klager har anført, at TEKNIQ har udtalt sig særdeles negativt om både den indgåede overenskomst og Blik- og Rørarbejderforbundets forhandlere. Rørprislistens værnebestemmelse medfører et skærpet loyalitetskrav mellem overenskomstparterne, idet organisationerne ikke ved noget som helst middel må modarbejde dens bestemmelser eller søge at gennemtvinge ændringer deri. De udtalelser, som Søren Skræddergaard fremkom med som formand for TEKNIQ, miskrediterer forbundet. Med udtalelserne gav Søren Skræddergaard udtryk for, at Blik- og Rørarbejderforbundet mangler forhandlingsvilje og -evne og derfor ikke kan sikre rimelige overenskomstmæssige rammer.

I tillæg hertil oplyste Søren Skræddergaard, at TEKNIQs bestyrelse aktuelt overvejer at lade medlemsvirksomhederne blive medlem eller tilknyttet til TEKNIQ uden at være omfattet af overenskomsterne. TEKNIQ opstillede således ikke som normalt forskellige scenarier for kommende overenskomstforhandlinger, herunder risikoen for, at uenigheder må afgøres med de kampskridt, som hovedaftalen hjemler, men tegnede et billede, hvor TEKNIQs medlemsvirksomheder på grund af Blik- og Rørarbejderforbundets angivelige uformåenhed kan blive medlem af arbejdsgiverorganisationen uden at være omfattet af de gældende overenskomster. Det er i den forbindelse væsentligt, at der i VVS-branchen kun i meget begrænset omfang udføres arbejde, som ikke er omfattet af de gældende overenskomster. I modsætning til, hvad der gælder for f.eks. Dansk Industris associerede medlemsvirksomheder, er der i VVS-branchen kun meget få virksomheder, hvor der overvejende arbejder funktionærer eller lignende. Det er endvidere væsentligt, at Dansk Industris tilbud om associeret medlemskab kun gælder, hvis virksomheden ikke i forvejen er overenskomstdækket, ligesom denne type medlemskab ikke kan anvendes, hvis virksomheden bliver mødt med krav om overenskomstdækning. Hvis Søren Skræddergaards udtalelser skal tages for pålydende, må de, når de ses i sammenhæng med de faktiske forhold med hensyn til overenskomstdækning på VVS-området, nødvendigvis forstås som en trussel om, at TEKNIQ overvejer at tilbyde de nuværende medlemsvirksomheder på VVS-området et medlemskab, hvor de frigøres fra overenskomstdækning. Udtalelserne kan kun forstås således, at denne trussel gennemføres, såfremt Blik- og Rørarbejderforbundet ikke følger de ønsker og krav, som TEKNIQ har for vidtgående ændringer i de gældende overenskomster, herunder i rørprislisten. Der opstilles herved et ganske anderledes scenarie for kommende overenskomstforhandlinger end normalt, hvor parterne har det fælles udgangspunkt, at forhandlinger og eventuelle overensstemmelser må løses inden for hovedaf-

talens rammer med den selvfølgelige forudsætning, at man er enige om, at løn og arbejdsvilkår fortsat skal være overenskomstdækket, jf. hovedaftalens § 1.

Søren Skræddergaards udtalelser skaber tvivl om såvel TEKNIQs som de enkelte arbejdsgiveres villighed til at efterleve overenskomsten og leve op til loyalitetsforpligtelsen. De negative udtalelser om Blik- og Rørarbejderforbundet må forventes også at skade det lokale samarbejde mellem overenskomstparterne, herunder mellem forbundets kredse, klubber og tillidsrepræsentanter samt de enkelte arbejdsgivere. Udtalelserne er ikke fremkommet som reaktion på fejl fra Blik- og Rørarbejderforbundets side eller som følge af, at forbundet eksempelvis har undladt at efterleve fagretlige afgørelser, og der er således ikke en retorsionslignende begrundelse for de grove angreb. Arbejdsrettens praksis giver adgang til kritiske bemærkninger om fagpolitiske spørgsmål mv. mellem overenskomstparterne, men denne grænse er klart overskredet. Bod er forskyldt.

Indklagede har navnlig anført, at de fremhævede udtalelser i Licitationen er taget ud af en sammenhæng, idet de beror på en journalistisk bearbejdning af Søren Skræddergaards mundtlige beretning på TEKNIQs generalforsamling i 2014.

Sammenligningen med Arbejdermuseet relaterer sig alene til Blik- og Rørarbejderforbundets argumenter og adfærd under overenskomstforhandlingerne. TEKNIQ har ikke miskrediteret Blik- og Rørarbejderforbundet, men blot kommenteret forbundets argumentation og adfærd.

TEKNIQ har ikke søgt at undsige sig overenskomstdækning eller på anden måde modarbejdet rørprislstens værnebestemmelse. Overvejelserne om at tilbyde associeret medlemskab uden overenskomstdækning er sædvanligt forekommende blandt Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsorganisationer og retter sig alene mod virksomheder, som ikke arbejder inden for de indgåede overenskomsters dækningsområde. Det bestrides, at Søren Skræddergaard skulle have lagt op til, endsige have truet med, at allerede overenskomstdækkede virksomheder skulle frigøres fra overenskomsten.

Blik- og Rørarbejderforbundet har i sin egen beskrivelse af overenskomstforhandlingerne udtalt i både 2012 og 2014, at det igen var TEKNIQs ultimative krav om lønforringelser og legalisering af social dumping, der var skyld i sammenbruddet i forhandlingerne. Forbundet

har med den injurierende udtalelse om, at TEKNIQ ønsker en legalisering af social dumping, selv slået tonen an.

Søren Skræddergaards udtalelser er fremsat under TEKNIQs generalforsamling som en del af formandens beretning for 2014. Udtalelserne er omfattet af den ytringsfrihed, der er defineret i den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 10, og kan ikke sanktioneres, uden at der samtidig sker en krænkelse af denne bestemmelse.

Arbejdsrettens begrundelse og resultat

1. Generelt om ytringsfrihed og begrænsningerne heri

I dansk ret er der ytringsfrihed, jf. herved også artikel 10 i den europæiske menneskerettighedskonvention, som er gennemført i dansk ret ved lov (lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998).

Ytringsfriheden gælder også i forholdet mellem overenskomstparter og indebærer bl.a., at den ene part i overenskomstforholdet som udgangspunkt har ret til at udtale sig kritisk om modparten, herunder med det formål at påvirke modparten til indrømmelse af fordele, jf. herved Arbejdsrettens dom af 14. juli 2009 (2008.978).

Ytringsfriheden er ikke absolut – heller ikke for overenskomstparterne. Overenskomstparterne skal – også når de udtaler sig – respektere de kollektive overenskomster og de freds- og loyalitetsforpligtelser, som kollektive overenskomstforhold indebærer.

I overensstemmelse hermed har Arbejdsretten i flere tilfælde fastslået, at der forelå overenskomststridig adfærd i forbindelse med overenskomstparters udtalelser, jf. f.eks. dom af 28. juni 2001 (2000.532 – organisationsfjendtlig adfærd i strid med § 1 i hovedaftalen), dom af 8. maj 2006 (2005.659 – begge overenskomstparter havde på en overenskomststridig måde blandet sig i de lokale forhandlinger), dom af 9. maj 2006 (2005.708 – udtalelserne fremstod som et angreb på rørprislistens bestemmelser og var egnet til at bringe prislisten i miskredit og skabe en ikke ubetydelig tvivl om organisationens villighed til at leve op til loyalitetsforpligtelsen efter værnebestemmelsen i rørprislistens almindelige bestemmelser), dom af 12. februar 2008 (2006.737 – frisørvirksomheder havde opfordret deres ansatte til at melde sig ud af

Dansk Frisør og Kosmetikerforbund, hvilket udgjorde en overenskomstfjendtlig handling i strid med hovedaftalens § 1), dom af 6. maj 2008 (2007.648 – udtalelserne måtte anses for et forsøg på at undergrave modpartens forhandlers autoritet og udgjorde dermed en organisationsfjendtlig handling i strid med hovedaftalen) samt den foran nævnte dom af 14. juli 2009 (2008.978 – fagforbund havde krænket loyalitetspligten i overenskomstforhold i forbindelse med en kampagne mod skamløse fyringer med udhængning af virksomheder med deres logoer på en skamstøtte på forbundets hjemmeside; udformningen var i sig selv utilbørlig).

Arbejdsretten har imidlertid også i nogle tilfælde fastslået, at en overenskomstparts udtalelser ikke udgjorde overenskomststridig adfærd, jf. f.eks. dom af 11. juni 1997 (96.271 – udtalelserne i en orientingsskrivelse kunne ikke anses som specielt begrundet i organisationstilhørsforholdet og dermed som en organisationsfjendtlig handling efter hovedaftalens § 1) og dom af 26. februar 2009 (2008.337 – en skrivelse var ikke udtryk for manglende anerkendelse af de fagretlige regler eller af en dom fra Arbejdsretten og kunne heller ikke anses for at miskreditere hverken tillidsrepræsentanterne i virksomheden eller forbundet og kunne heller ikke karakteriseres som organisationsfjendtlig adfærd).

Som Arbejdsrettens praksis viser, er det Arbejdsrettens opgave ved afgørelsen af konkrete sager om, hvorvidt en overenskomstpart gennem sine udtalelser har udvist overenskomststridig adfærd, at påse, om grænserne for ytringsfrihed er overskredet. Arbejdsretten må i den forbindelse navnlig se på indholdet af udtalelserne og den sammenhæng, de indgår i. I nogle tilfælde er det ret oplagt, at en overenskomstpart gennem sine udtalelser har overskredet grænserne for ytringsfrihed og udvist overenskomststridig adfærd, f.eks. hvis en overenskomstpart gennem sine udtalelser utvivlsomt opfordrer til strejke eller lockout eller udviser organisationsfjendtlig adfærd i strid med hovedaftalen. I andre tilfælde må der foretages en mere nuanceret bedømmelse, og Arbejdsretten må i den forbindelse særligt overveje menneskerettighedskonventionens artikel 10. Efter artikel 10, stk. 2, forudsætter et indgreb i ytringsfriheden bl.a., at indgrebet er nødvendigt, dvs. proportionalt, i et demokratisk samfund af hensyn til nærmere opregnede forhold, herunder for at beskytte andres rettigheder.

2. Den konkrete sag

Artiklen i dagbladet Licitationen er udarbejdet af journalist Torben Kragh på grundlag af den beretning, som den daværende formand for TEKNIQ afgav på generalforsamlingen i 2014.

Selv om formanden også udtalte sig telefonisk til journalist Torben Kragh, må det lægges til grund, at de telefoniske udtalelser i det væsentlige ikke indeholdt synspunkter, som gik ud over det, som fremgik af beretningen. Ved bedømmelsen af, om formanden for TEKNIQ udviste overenskomststridig adfærd, må der herefter fokuseres på de udtalelser, som fremgik af beretningen.

Generalforsamlingen blev afholdt kort tid efter, at det for anden gang i træk ikke var lykkedes TEKNIQ og Blik- og Rørarbejderforbundet at nå til enighed om en ny overenskomst på VVS-området. Under overenskomstforhandlingerne i marts 2014 havde medlemmer af Blik- og Rørarbejderforbundet etableret en lang række overenskomststridige arbejdsnedlæggelser over hele landet, og formanden for Blik- og Rørarbejderforbundet havde til DR Nyheder udtalt bl.a., at han var ”lidt stolt af, at medlemmerne i næsten hele landet havde valgt at sige nej og nedlægge arbejdet”. Blik- og Rørarbejderforbundet havde i nogle artikler i forbindelse med sammenbruddet i overenskomstforhandlingerne i 2012 beskyldt TEKNIQ for ikke at ønske at indgå overenskomst ved at stille ultimative krav om lønforringelser og legalisering af social dumping. Tilsvarende beskyldninger blev fremsat i relation til sammenbruddet i overenskomstforhandlingerne i 2014.

Under disse omstændigheder finder Arbejdsretten, at formanden for TEKNIQ var berettiget til at anvende et vist frispog bl.a. ved omtalen af overenskomstforhandlingerne med Blik- og Rørarbejderforbundet i sin beretning til medlemmerne.

Formanden for TEKNIQ kom i sin beretning bl.a. ind på en graf over udviklingen i rørprislisten sammenlignet med indtjeningen pr. time ved opmålte akkorder. Han konstaterede, at rørprislisten holdt sig i ro, mens den gennemsnitlige indtjening var stukket af, hvorefter han tilføjede, at man spørger sig selv, ”om lønudviklingen er mere afhængig af akkordholdernes evne til at skrive kopisedler end af prislisterne?” Han anførte endvidere bl.a., at det var uheldigt, at det faktiske lønniveau blot steg, selv om rørprislisten var holdt i ro, at noget tydede på, at ”vi lokalt giver akkordholderne for ringe modspil”, at det var vigtigt, at TEKNIQs medlemmer stod godt rustet til at give akkordholderne det nødvendige modspil, og at TEKNIQ ville forstærke indsatsen for at støtte virksomhederne i denne proces. Arbejdsretten finder, at hovedbudskabet i formandens udtalelser efter en sammenhængende læsning er en opfordring til virksomhederne i TEKNIQ til at øge kontrollen med henblik på at begrænse lønomkostnin-

gerne. Udtalelserne kan derfor læst i sammenhæng og under hensyn til det frispog, som formanden var berettiget til at anvende, ikke anses som et angreb på rørprislisten eller medlemmerne af Blik- og Rørarbejderforbundet.

I sin beretning kom formanden også ind på fremtiden. Det er naturligt, at formanden i sin beretning på den årlige generalforsamling kom ind på overvejelser om de fremtidige forhold i branchen. I den foreliggende situation havde formanden en særlig anledning hertil, dels fordi det som nævnt var anden gang i træk, at overenskomstforhandlingerne med Blik- og Rørarbejderforbundet brød sammen, dels fordi de fremtidige forhold i branchen var belyst i en rapport om VVS-branchen i 2022, som TEKNIQ havde foranlediget udarbejdet. I denne rapport blev der givet udtryk for bl.a., at VVS-branchen skulle udvikle de eksisterende løn- og aftalesystemer med henblik på at klare sig i konkurrencen fra andre brancher.

Ved bedømmelsen af, om formanden gennem sine udtalelser om fremtiden udviste overenskomststridig adfærd, må det tages i betragtning, at formanden var bekymret for udviklingen, som der efter TEKNIQs opfattelse ikke var taget højde for i overenskomsten, jf. herved også det, som er anført i rapporten om VVS-branchen i 2022. Hans karakteristik af, at forhandlingerne med Blik- og Rørarbejderforbundet var som at gå på ”Arbejdermuseum”, og hans udtalelser om, *at* ”Vi kan gå Blik & Rørvejen. Vi kan grave os ned”, *at* den danske model kunne blive klods om benet, og *at* Blik- og Rørarbejderforbundet ikke for tiden kunne leve op til sit ansvar, skal ses i lyset af den frustration, som sammenbruddet i forhandlingerne havde skabt, og han ønskede over for sine medlemmer på generalforsamlingen at gøre det klart, hvordan forhandlingsforløbet efter hans opfattelse havde været. Det frispog, han anvendte, gik efter Arbejdsrettens opfattelse ikke ud over, hvad der kunne forventes i situationen. Arbejdsretten finder herefter, at formandens udtalelser ikke kan anses som en miskreditering af Blik- og Rørarbejderforbundet eller dets forhandlere.

Formanden redegjorde i sin beretning for, at bestyrelsen overvejede alternative løsninger for fremtiden, således at en virksomhed kunne blive tilknyttet TEKNIQ som associeret uden at blive overenskomstdækket. Ved bedømmelsen af, om formanden gennem sin redegørelse herom udviste overenskomststridig adfærd, må det tages i betragtning, *at* redegørelsen var foranlediget af sammenbruddet i overenskomstforhandlingerne og den frustration, som dette havde skabt, *at* det var naturligt på generalforsamlingen at oplyse om, at bestyrelsen overvejede al-

ternative løsninger, der i fremtiden kunne håndtere den stigende konkurrence fra andre brancher, *at* overvejelserne om tilknytning som associeret virksomhed endnu ikke var afsluttet, og *at* vilkårene for en eventuel tilknytning som associeret virksomhed ikke var nærmere fastlagt, herunder om denne mulighed kun skulle gælde i et begrænset omfang og under de vilkår, som eksempelvis kendes fra det område, som dækkes af Dansk Industri. Under disse omstændigheder kan redegørelsen efter Arbejdsrettens opfattelse ikke anskues som et angreb på overenskomstsyste-
met, herunder som en trussel om, at TEKNIQ ville indføre en ordning med tilknytning som associeret virksomhed uden at respektere reglerne i hovedaftalen om frigørelse fra overenskomster, hvis Blik- og Rørarbejderforbundet under fremtidige overenskomstforhandlinger ikke ville imødekomme de krav til ændringer i overenskomsten, som TEKNIQ måtte fremsætte.

På den anførte baggrund, og da de udtalelser, som i øvrigt fremgik af beretningen, ikke kan føre til en anden vurdering, er det sammenfattende Arbejdsrettens opfattelse, også henset til artikel 10 i menneskerettighedskonventionen, at formanden for TEKNIQ ikke overskred grænserne for sin ytringsfrihed og derved udviste overenskomststridig adfærd som påstået af Landsorganisationen i Danmark.

Arbejdsretten frifinder herefter Dansk Arbejdsgiverforening for TEKNIQ.

T h i k e n d e s f o r r e t:

Dansk Arbejdsgiverforening for TEKNIQ Installatørernes Organisation frifindes.

I sagsomkostninger for Arbejdsretten skal Landsorganisationen i Danmark for Blik- og Rørarbejderforbundet inden 14 dage efter afsigelsen af denne dom betale 2.000 kr. til Arbejdsretten.

Oliver Talevski

